

RAZSVETLJENSTVO

• Družbenozgodovinsko, duhovno, kulturno in ideološko gibanje meščanstva ob koncu 17. in začetku 18. stol.

- Moč fevdalizma se je krhala, meščanstvo se je krepilo.
- Razsvetljenci so trdili, da je treba človeka ceniti po njegovih sposobnostih, ne pa po pravicah, ki jih človek dobi že z rojstvom.
- Najprej se je razvilo v Angliji, po letu 1700 pa se je razširilo še v Francijo.
- Razsvetljenstvo doseže vrh v 18. stoletju v Franciji – leta 1789 je prišlo do francoske buržoazne revolucije, saj je bil konflikt med meščanstvom in starimi fevdalnimi silami neizbežen.
- Vse močnejši je postajal antiklerikalizem in odpor do Cerkve. Vse več je bilo zahtev, naj bo civilna oblast ločena od cerkvene oblasti.
- Nekateri evropski vladarji so pod vplivom razsvetljenskih idej hoteli modernizirati svoje države z različnimi reformami.

Imenujemo jih **razsvetljeni absolutisti**. Mednje spadajo pruski kralj Friderik II., ruska carica Katarina Velika in avstrijska vladarja Marija Terezija in Jožef II.

- V naravoslovni znanost so dosegli nekaj pomembnih korakov (Newton).
- Literatura je zabavna, poučna in koristna.
- Osrednja literarna vrsta postane roman.
- Lirika: poučne pesnitve, epigrami, družabne pesmi.
- Epika: basen v verzih in prozi (Krilov, Lessing), roman, miselna proza (enciklopedisti).
- V tem obdobju je postalo aktivno prostozidarstvo. To je bilo združevanje svobodomiselnih meščanov, izobražencev in celo plemičev v moških tajnih krožkih - ložah.

Razsvetljenski misleci so se zavzemali za:

- svobodo izražanja,
- kritiko religije,
- poudarjali so pomen razuma in znanosti,
- zavzemali so se za progresivno družbo,
- poudarjali so vrednost človeškega življenja.

Nekateri predstavniki:

- Voltaire
- Charles Montesquieu
- David Hume
- Jean-Jacques Rousseau
- Denis Diderot
- Immanuel Kant
- John Locke
- Nikolaj Ivanovič Novikov
- Jeremy Bentham

*Človek se rodi kot tabula rasa
(nepopisan list),*

*ki ga dokončno izoblikujejo
šele izkušnje.*

John Locke